

Legendarische VELDHEREN III

De onoverwinnelijke generaals
vanaf Napoleon

ANDREW ROBERTS (red.)

Legendarische Veldheren III

LEGENDARISCHE VELDHEREN III

Andrew Roberts (red.)

Omniboek

© 2012 Uitgeverij Omniboek - Utrecht
Postbus 13288, 3507 LG Utrecht
www.omniboek.nl

Compilation copyright c 2008, 2009 Quercus Publishing Plc, originally published in two volumes entitled **The Art of War: Great Commanders of the Ancient and Medieval World 1500BC to AD 1600**, and **The Art of War: Great Commanders of the Modern World 17th -20th Centuries**.

First published in the UK by Quercus Publishing Plc

Vertaling: Arnout van Cruyningen
Omslagontwerp: Van Soelen Communicatie, Zwaag
Opmaak binnenwerk www.garage-bno.nl

ISBN: 978 90 5977 602 9
NUR: 681

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING 7

DE AUTEURS 9

NAPOLEON BONAPARTE 17
Philip Dwyer

HERTOG VAN WELLINGTON 29
Andrew Roberts

LOUIS NICOLAS DAVOUT 41
Andrew Uffindell

MICHAIL KOETOEZOV 53
Alan Palmer

CARL VON CLAUSEWITZ 65
Andrew Roberts

SIMÓN BOLÍVAR 75
Malcolm Deas

SHAKA ZOELOE 89
Saul David

GARIBALDI 101
Lucy Riall

ROBERT E. LEE 115
John A. Barnes

‘STONEWALL’ JACKSON 127
Richard J. Sommers

ULYSSES S. GRANT 139
John A. Barnes

WILLIAM T. SHERMAN 153
Richard J. Sommers

HELMUTH VON MOLTKE 165
John Lee

ERICH LUDENDORFF 177
John Lee

FERDINAND FOCH 189
Peter Hart

PHILIPPE PÉTAIN 201
Charles Williams

EDMUND ALLENBY 213
Jeremy Black

JOHN PERSHING 225
Carlo D’Este

KEMAL ATATÜRK 237
Ian Beckett

CARL GUSTAF MANNERHEIM 249
Allan Mallinson

GERD VON RUNDSTEDT 263

Michael Burleigh

ERICH VON MANSTEIN 275

Michael Burleigh

HEINZ GUDERIAN 287

Michael Burleigh

ERWIN ROMMEL 299

Michael Burleigh

BERNARD MONTGOMERY 311

Alistair Horne

GEORGI ZHUKOV 323

Simon Sebag Montefiore

IVAN KONEV 337

Richard Overy

DWIGHT D. EISENHOWER 349

Carlo D'Este

GEORGE S. PATTON 361

Trevor Royle

TOMOYUKI YAMASHITA 371

Alan Warren

DOUGLAS MACARTHUR 383

Carlo D'Este

MOSHE DAYAN 395

Martin van Creveld

VO NGUYEN GIAP 407

Geoffrey Perret

INLEIDING

Dit is het laatste boek van een serie van drie waarin wordt nagegaan wat de grootste veldheren uit de wereldgeschiedenis ons over de kunst van het oorlogvoeren kunnen leren, vanaf de vroegste geschiedenis tot heden. Door hen krijgskundig te bestuderen, kunnen we veel te weten komen over wat er nodig was om mannen in het wreedste en meest veeleisende aspect van het menselijk bestaan te leiden: de strijd op leven en dood.

Andrew Roberts stelde de Engelse uitgave samen in twee delen, waarin het tijdperk van het buskruit de natuurlijke grens vormde. In de Nederlandse uitgave is gekozen de knip te maken bij het eerste millennium, deel twee tot Napoleon, en dit deel de negentiende en twintigste eeuw.

Sommige militaire leiders komen in dit slotdeel niet aan de orde, en anderen wel. Was maarschalk Ney niet een betere maarschalk dan Davout? Waarom ontbreken de generaals uit de jongste geschiedenis, zoals Norman Schwarzkopf en David Petraeus? De samensteller heeft de antwoorden paraat. 'De redactie heeft maar op één grond gekozen en dat is genialiteit. Uiteraard subjectief, geen twee historici zullen namelijk een identieke lijst opstellen. Het voornaamste criterium voor opname was niet de omvang van de troepenmacht onder de bevelvoerder, het aantal onderworpen volkeren of veroverde gebieden, of zelfs maar het aantal gewonnen veldslagen. Waar het om ging, was of zij al of niet dat bijzondere talent bezaten dat in de muziek een Mozart kenmerkte, in de natuurkunde een Newton of in de kosmologie een Hawking. Net als met een olifant is het moeilijk om een grote militaire leider op grond van omschrijvingen vooraf te definiëren, maar als je er een ziet, herken je hem onmiddellijk.' Dat, en niet of de bevelhebber een goed of fout regime vertegenwoordigde, Europees of Aziatisch was, of anderszins, bepaalde de selectie. Van Napoleon tot Garibaldi, van Foch tot Atatürk, van Rommel tot Moshe Dayan, zij toonden dat buitengewone inzicht dat opname in een boek als dit rechtvaardigt.

De uitgever

Noot van de vertaler

In de hoofdstukken over enkele Duitse generaals en over de Finse veldheer baron Mannerheim is er korthedshalve (en in navolging van wat in hun eigen land zeer gebruikelijk is) voor gekozen het adelspredicaat 'von' (na een eerste vermelding) weg te laten.

DE AUTEURS

John A. Barnes

De in New York geboren John Barnes behaalde in 1982 de graad van bachelor in de Journalistiek aan de Universiteit van New York, voordat hij begon aan een zeventienjarige carrière als verslaggever en redactiemedewerker voor de columnisten Rowland Evans en Robert Novak, het *Detroit News* en de *New York Post*. In 1999 ging hij bij de interne publicatiedienst van Pfizer Inc. werken. Hij is de auteur van een drietal boeken: *Irish American Landmarks: A Traveler's Guide* (1995); *Ulysses S. Grant on Leadership: Executive Lessons from the Front Lines* (2001); en *John F. Kennedy over leiderschap: lessen van een president* (Thema, 2005). Hij woont in Manhattan met zijn vrouw Mary en hun twee kinderen.

Ian Beckett

Ian Beckett is hoogleraar Geschiedenis aan de Universiteit van Northampton. Hij werd opgeleid aan Aylesbury Grammar School en de universiteiten van Lancaster en Londen, heeft de Major General Matthew C. Horner leerstoel in Militaire Theorie aan de US Marine Corps University bekleed en was hoogleraar Geschiedenis aan de Universiteit van Luton en gasthoogleraar Strategie aan het US Naval War College, alsmede wetenschappelijk hoofdmedewerker Oorlogsstudies aan de Royal Military Academy in Sandhurst. Als Fellow van de Royal Historical Society is hij voorzitter van de Army Records Society en secretaris van het curatorium van het Buckinghamshire Military Museum. Tot zijn talrijke publicaties over militaire geschiedenis en de Eerste Wereldoorlog behoren *The Amateur Military Tradition 1558-1945* (1991); *The Victorians at War* (2003); *Ypres: The First Battle, 1914* (2004); *The Great War 1914-1918* (2007); en *Counter-insurgencies* (2011).

Jeremy Black

Jeremy Black studeerde met onderscheiding af aan Queen's College in Cambridge en studeerde vervolgens aan St John's College en Merton College, Oxford, alvorens les te geven aan de universiteiten van Durham en Exeter. Hij is Fellow van de Royal Society for the Arts en voormalig bestuurslid van de Royal Historical Society. Hij publiceerde onder andere *War and the Word 1450-2000* (2000); *World War Two: A Military History* (2003); *The British Seaborne Empire* (2004); *A brief history of Slavery* (2011) en *War and the cultural turn* (2012).

Michael Burleigh

Sinds 2001 werkt Michael Burleigh als zelfstandig historicus en auteur, na achttien jaar in het hoger onderwijs: in Groot-Brittannië aan het New College, Oxford en de Universiteit van Cardiff, en in de Verenigde Staten aan Rutgers University in New Jersey, Washington & Lee University in Virginia en aan de Universiteit van Stanford in Californië. Tot zijn recente publicaties behoren *The Racial State: Germany 1933-1945* (1991); *Death and Deliverance: Euthanasia in Germany 1900-1945* (2001), dat werd bekroond met de Samuel Johnson Prize for Non-Fiction; *Aardse machten* (Bezige Bij, 2006) en *Heilige doelen* (Bezige Bij, 2007), een studie in twee delen over politiek en religie in Europa van de Verlichting tot Al-Qaeda (2005-6); en *Het derde rijk* (Bezige Bij, 2008). Hij treedt met regelmaat op als commentator met betrekking tot internationale aangelegenheden in *The Times*, *Sunday Times* en *Daily Telegraph*, en heeft drie bekroonde televisiedocumentaires gemaakt. Hij is getrouwd en woont in Londen.

Martin van Creveld

Martin van Creveld werkte aan de Hebreeuwse Universiteit van Jeruzalem en is een van de meest vooraanstaande experts op het gebied van militaire geschiedenis en strategie, met een speciale interesse voor de toekomst van de oorlog. Hij schreef meer dan twintig boeken, waaronder: *Oorlogscultuur* (Spectrum, 2009), *De evolutie van de oorlog: van de Marne tot Irak* (Spectrum, 2007), *The Transformation of War* (1991), *Command in War* (1985); en *Supplying War* (1978). Tezamen werden zijn boeken in zeventien talen vertaald.

In verschillende landen trad Van Creveld op als adviseur voor militaire verdediging en hij heeft aan praktisch elk instituut voor strategische studies gedoceerd, van Canada tot Nieuw-Zeeland en van Noorwegen tot Zuid-Afrika. Hij werkte mee aan tal van televisie- en radioprogramma's, schreef honderden artikelen voor kranten en tijdschriften over de hele wereld en wordt met regelmaat geïnterviewd. Hij is getrouwd met Dvora Lewy, een schilderes, en woont in Mevasseret Zion, dicht bij Jeruzalem.

Saul David

Saul David is gasthoogleraar Militaire Geschiedenis aan de Universiteit van Hull en wetenschappelijk onderzoeker aan het Humanities Research Centre van de Universiteit van Buckingham. Hij schreef een groot aantal boeken, waaronder *The Indian Mutiny: 1857* (2002), dat op de nominatie stond voor de Westminster Medal for Military Literature; *Zulu: the Heroism and Tragedy of the Zulu War of 1879* (2004); en *The encyclopedia of war* (2012). Hij heeft televisieprogramma's gepresenteerd voor de grote zenders, werkte als deskundige mee aan de BBC2-reeks *Time Commanders*, en was historisch adviseur voor de BBC *Timewatch* documentaire *Zulu: The True Story*.

Malcolm Deas

Malcolm Deas is sinds 1966 Fellow van St. Antony's College, Oxford, als een van de stichters en vervolgens als directeur van het Latijns Amerika Centrum van de universiteit. Hij heeft veel gepubliceerd over de geschiedenis en politiek van Colombia en de naburige republieken. Na de Falkland Oorlog schreef hij vijf jaar lang columns over Latijns-Amerikaanse zaken voor *The Times*, en hij heeft ook artikelen en recensies geschreven voor de *TLS*, de *Spectator* en de *London Review of Books*. Hij heeft daarnaast gewerkt als adviseur van de Colombiaanse regering.

Philip Dwyer

Philip Dwyer is wetenschappelijk hoofdmedewerker Moderne Europese Geschiedenis aan de Universiteit van Newcastle, Australië. Zijn voornaamste studieobject is de achttiende-eeuwse Europese geschiedenis, met bijzondere nadruk op het napoleontische rijk. Tot zijn recentste publicaties behoren *Napoleon and Europe* (2001); *The French Revolution and Napoleon. A Sourcebook* (met Peter McPhee) (2002); *Talleyrand (Profiles in Power)* (2002); *Napoleon and His Empire: Europe, 1804-1814* (met Allan Forrest) (2007); en *Napoleon, 1769-1799: The Path to Power* (2007). Hij werkt aan het vervolg van zijn biografie van Napoleon.

Carlo D'Este

Carlo D'Este diende in het Amerikaanse leger in Vietnam, Duitsland en Groot-Brittannië, voordat hij in 1978 met pensioen ging als luitenant-kolonel. Hij slaagde voor het doctoraalexamen aan de Universiteit van Richmond en heeft inmiddels een aantal boeken gepubliceerd die aan beide zijden van de oceaan zeer gunstig zijn ontvangen: *Bitter Victory: The Battle for Sicily, 1943* (1989); *World War II in the Mediterranean 1942-1945* (1990); *Fatal Decision: Anzio and the Battle for Rome* (1991); *Patton: A Genius for War* (1995); *Decision in Normandy: The Real Story of Montgomery and the Allied Campaign* (2000); *Eisenhower: Allied Supreme Commander* (2003). Hij is een van de belangrijkste hedendaagse militaire biografen, die lof heeft ontvangen van auteurs als Antony Beevor, John Keegan, en Alan Clark.

Peter Hart

Peter Hart werd geboren in 1955. Hij bezocht de Universiteit van Liverpool voordat hij in 1981 ging werken bij het Geluidsarchief van het Imperial War Museum in Londen. Hij schreef vele boeken, waaronder *Jutland, 1916* (2003); *Somme, 1916* (2005); *Bloody April* (2005); *Aces Falling: War above the Trenches, 1918* (2007); en *The royal flying corps and the battle of the Somme, 1916* (2012). Hij is thans medewerker van de afdeling Oral History bij het archief van het Imperial War Museum.

Alistair Horne

Alistair Horne werd opgeleid op Le Rosey in Zwitserland en Jesus College, Cambridge. Hij beëindigde zijn dienst in de oorlog als kapitein bij de Coldstream Guards, die was ingedeeld bij MI5 in het Midden-Oosten. Van 1952 tot 1955 werkte hij als buitenlands correspondent voor de *Daily Telegraph*. In 1969 stichtte hij de Alistair Horne beurs voor moderne geschiedenis aan St. Antony's College, Oxford. Zijn talrijke boeken over geschiedenis en politiek zijn vertaald in meer dan tien talen. In 1962 won hij de Hawthornden Prize (voor *The Price of Glory*) en in 1977 de Wolfson Prize (voor *A Savage War of Peace*). In 1992 werd hem de onderscheiding Commander of the British Empire verleend; in 1993 ontving hij het Franse Légion d'Honneur voor zijn publicaties over de Franse geschiedenis en een doctoraat in de Letteren aan de Universiteit van Cambridge. In 2003 werd hij geridderd voor zijn verdiensten voor de Frans-Britse betrekkingen.

John Lee

John Lee is afgestudeerd in Oorlogsstudies en Sociale en Economische Geschiedenis. Hij is een Honorary Research Fellow van het Centrum voor de Studie van de Eerste Wereldoorlog aan de Universiteit van Birmingham en lid van de Britse Commissie voor Militaire Geschiedenis, de Western Front Association, de Gallipoli Association, de Army Records Society en de International Churchill Society. Hij is de auteur van *A Soldier's Life: General Sir Ian Hamilton 1853-1947* (2001); *The Warlords: Hindenburg and Ludendorff* (2005); en, samen met zijn echtgenote Celia Lee, *Winston and Jack: The Churchill brothers* (2007), alsmede van rond de vijftien hoofdstukken in bundels over de Eerste Wereldoorlog. Gepensioneerd na een leven in de boekhandel en uitgeverij, is hij gids bij Holt's Tours, verzorgt hij lezingen en schrijft hij over militaire zaken.

Allan Mallinson

Allan Mallinson was meer dan vijfendertig jaar beroepsmilitair, eerst in de infanterie en daarna bij de cavalerie. Hij voerde het bevel over 13th/18th Royal Hussars; na hun samenvoeging met de 15th/19th King's Royal Hussars in 1992 tekende hij hun geschiedenis op in het boek *Light Dragoons*, dat onlangs is herdrukt met een toegevoegd hoofdstuk over de jaren sinds het samengaan. Hij is de auteur van de reeks romans over Matthew Hervey, die zich afspelen in de cavalerie van de hertog van Wellington. In 2009 publiceerde hij een geschiedenis van het Britse leger: *The Making of the British Army*. Allan Mallinson schrijft geregeld recensies voor *The Times*, de *Sunday Telegraph* en de *Spectator*, en is defensiecolumnist van de *Daily Telegraph*. Hij woont in Salisbury Plain.

Simon Sebag Montefiore

Simon Sebag Montefiore werd geboren in 1965 en studeerde Geschiedenis aan Gonville & Caius College, Cambridge. Zijn boek *Catherine the Great and Potemkin* (2000) werd genomineerd voor diverse biografieprijsen. Met *Stalin: aan het hof van de rode tsaar* won hij in 2004 de History Book of the Year Prize; het daaraan voorafgaande deel, *Stalins jeugdjaren* (Nieuw Amsterdam, 2009), werd in 2007 verschillende malen bekroond. Montefiores boeken zijn wereldwijde bestsellers die in vierendertig talen zijn gepubliceerd. Montefiore, een Fellow van de Royal Society of Literature, woont in Londen met zijn vrouw, de schrijfster Santa Montefiore, en hun twee kinderen. In 2011 publiceerde hij *Jerusalem: the Biography, a Fresh History of the Middle East* (2011), vertaald als *Jeruzalem, de biografie* (Nieuw Amsterdam, 2011).

Richard Overy

Richard Overy is een historicus die diverse bestsellers heeft geschreven. Hij is gespecialiseerd in de dictaturen van Hitler en Stalin, de Tweede Wereldoorlog, de luchtmacht in de twintigste eeuw en Duitse geschiedenis sinds 1900. Hij is de auteur van *Russia's War* (1997); *Interrogations: Inside the Mind of the Nazi Elite* (2002); *The Dictators: Hitler's Germany and Stalin's Russia* (2004); en *Kroniek van het Derde Rijk* (Bezige Bij, 2011). Richard Overy is hoogleraar Geschiedenis aan de Universiteit van Exeter.

Alan Palmer

Alan Palmer was achttien jaar lang hoofd van de sectie Geschiedenis aan Highgate School in Londen, alvorens hij vroeg met pensioen ging om zich te concentreren op geschiedkundige publicaties en onderzoek. Als auteur van vele geschriften werd hij in 1980 verkozen tot Fellow van de Royal Society of Literature. Hij schreef biografieën van onder anderen tsaar Alexander I, maarschalk Bernadotte, Metternich, Bismarck, keizer Wilhelm II, keizer Franz Joseph, Frederik de Grote, koning George IV en Kemal Atatürk. Daarnaast publiceerde hij onder meer *Napoleon in Russia* (1967); *Russia in War and Peace* (1973); *The Decline and Fall of the Ottoman Empire* (1993); en *Northern Shores, A History of the Baltic Sea and its Peoples* (2005). In 2007 verscheen *The Salient, Ypres 1914-1918*.

Geoffrey Perret

Geoffrey Perret studeerde aan Harvard en aan de Universiteit van Californië in Berkeley, en diende drie jaar in het Amerikaanse leger. Hij is de bekroonde schrijver van dertien boeken, waaronder *Old Soldiers Never Die: The Life of Douglas MacArthur* (1996); *Eisenhower* (2000); *Ulysses S. Grant: Soldier and President* (1997); en *Jack Kennedy, een leven als geen ander* (Balans, 2002). Bijdragen van zijn hand

zijn verschenen in de *New York Times*, de *Washington Post*, *American Heritage*, *Military History Quarterly*, *Civil War Book Review* en *GQ*. Hij werkt thans aan een boek over de Vietnamoorlog, met bijzondere aandacht voor William C. Westmoreland, Nguyen Cao Ky en Vo Nguyen Giap.

Lucy Riall

Lucy Riall is hoogleraar Geschiedenis aan Birkbeck College, Universiteit van Londen, en redactrice van *European History Quarterly*. Zij studeerde aan de London School of Economics en de Universiteit van Cambridge. Zij vervulde verschillende academische functies in Cambridge en Essex en was gasthoogleraar aan de Ecole Normale Supérieure in Parijs en de Freie Universität in Berlijn. Tot haar publicaties behoren *Risorgimento: The History of Italy from Napoleon to Nation-state* (2008); *Garibaldi: Invention of a Hero* (2007); *Sicily and the Unification of Italy: Liberal Policy and Local Power, 1859-1866* (1998); en het door haar met David Laven geredigeerde werk *Napoleon's Legacy: Problems of Government in Restoration Europe* (2000).

Andrew Roberts

Andrew Roberts slaagde summa cum laude voor Moderne Geschiedenis aan Gonville & Caius College, Cambridge, waar hij ereonderzoeker is. Zijn biografie van Winston Churchills minister van Buitenlandse Zaken, Lord Halifax, getiteld: *The Holy Fox*, werd in 1991 bij Weidenfeld & Nicolson gepubliceerd, gevolgd door *Eminent Churchillians* (1994); *Salisbury: Victorian Titan*, waarmee hij de Wolfson Prize en de James Stern Silver Pen Award won (1999); *Napoleon and Wellington* (2002); *Hitler and Churchill: Secrets of Leadership* (2003); en *Waterloo: Napoleon's Last Gamble* (2005). In Nederland verscheen bij Bert Bakker zijn boek *Wereld in vlammen* (2011). Hij stelde ook een verzameling van twaalf speculatieve essays van historici samen, onder de titel *What Might Have Been* (2004). Roberts verzamelde *The Correspondence of Benjamin Disraeli and Mrs Sarah Brydges Willyams* (2006). Zijn *A History of the English-Speaking Peoples Since 1900* (2006) kreeg in 2007 de US Intercollegiate Studies Institute Book Award. Roberts is Fellow van de Royal Society of Literature, eredoctor in de Letteren, en recenseert geschiedenisboeken voor meer dan een dozijn kranten en tijdschriften. Zijn webadres is www.andrew-roberts.net.

Trevor Royle

Trevor Royle is een schrijver en journalist die zich heeft gespecialiseerd in de geschiedenis van oorlogvoering en van het Britse Rijk. Zijn jongste publicaties zijn *A time of Tyrants; Scotland and the Second World War* (2011); *Civil War: The Wars of the Three Kingdoms, England, Ireland and Scotland, 1638-1660* (2004); en een studie van generaal George S. Patton als militair bevelhebber. Als journalist is hij

redacteur van de *Sunday Herald* en becommentarieert hij defensieaangelegenheden en internationale kwesties voor de BBC. Hij is Fellow van de Royal Society of Edinburgh.

Richard J. Sommers

Richard J. Sommers werd geboren in Hammond, Indiana, en groeide op in Chicago. Hij studeerde aan Carlton College en Rice University. Een van zijn talrijke publicaties over de Amerikaanse Burgeroorlog is het bekroonde *Richmond Redeemed: The Siege at Petersburg* (1980). Sinds 1970 is hij werkzaam als archivaris en historicus van het leger van de Verenigde Staten en verbonden aan het US Army Military History Institute. Hij is bestuurslid geweest van de Society of Civil War Historians, de Jefferson Davis Association, de Richmond Battlefield Association en de Harrisburg Civil War Round Table. Sommers woont in Carlisle, Pennsylvania.

Andrew Uffindell

Andrew Uffindell heeft veel gepubliceerd over de napoleontische tijd. Hij schreef onder andere *Napoleon 1814* (2009); *Waterloo Commanders* (2007); *Great Generals of the Napoleonic Wars* (2007); en *The Eagle's Last Triumph: Napoleon's Victory at Ligny* (1994). Hij voerde de redactie van een verzameling opstellen van wijlen Jac Weller, *On Wellington* (1998); en schreef tevens *The National Army Museum Book of Wellington's Armies* (2003). Daarnaast publiceerde hij een groot aantal artikelen, onder meer over de Frans-Oostenrijkse Oorlog van 1859.

Alan Warren

Alan Warren is de auteur van *Waziristan: the Faqir of Ipi and the Indian Army* (2000); *Singapore 1942: Britain's Greatest Defeat* (2001); en *Burma 1942* (2011). Hij is Fellow van de Staatsbibliotheek van Victoria en heeft gedoceerd aan Monash University, Melbourne, Australië.

Charles Williams

Charles Williams, Lord Williams of Elvel CBE, is een politiek biograaf en lid van het Britse Hogerhuis voor de Labour Partij. Hij studeerde aan Westminster en Christ Church, Oxford, vervulde zijn dienstplicht in het *King's Royal Rifle Corps* en was bankier voordat hij in 1977 voorzitter werd van de Commissie-Price. In 1985 werd hij in de (niet-erfelijke) adelstand verheven. Williams schreef politieke biografieën van onder anderen De Gaulle, Adenauer, Pétain en Harold Macmillan. Als voormalig cricketspeler achtte hij zichzelf bij uitstek geschikt het leven van de beroemde Australische cricketspeler Sir Donald Bradman te beschrijven, iets waar de gebiografeerde het mee eens bleek te zijn. Zijn echtgenote Jane was een van Winston Churchills toegewijde secretaresses. Zij wonen in Londen en Wales.

Philip Dwyer

NAPOLEON BONAPARTE

1769-1821

Napoleon is de geschiedenis ingegaan als een van de succesvolste generaals aller tijden, en zo op het oog is die reputatie terecht. In de periode van twintig jaar waarin hij de Franse revolutionaire legers en vervolgens de keizerlijke *Grande Armée* aanvoerde, vocht hij in elf veldtochten, gaf hij persoonlijk leiding aan meer dan zestig veldslagen (waarvan hij het merendeel won) en versloeg hij alle Europese grootmachten behalve Groot-Brittannië. Op het hoogtepunt van zijn macht in 1807 heerste hij als achtentwintigjarige over een gebied dat vergelijkbaar was met het rijk van Karel de Grote, oftewel over bijna geheel West-Europa. Napoleon was echter veel meer dan alleen een legeraanvoerder. Hij was ook een van de succesvolste staatsmannen aller tijden, die behendig gebruikmaakte van propaganda en deze met hervormingen combineerde om een erfenis op te bouwen die tot op de dag van vandaag voelbaar is.

‘Hij vermorzelde zijn vijanden of schoof hen opzij, zonder op iets anders te letten dan de noodzaak of het belang zich van hen te ontdoen.’ VORST METTERNICH

Napoleone di Bonaparte, geboren op Corsica op 15 augustus 1769, een jaar sinds de Franse bezetting van het eiland, was het tweede levensvatbare kind van Carlo en Letizia (geboren Ramolino). Hij bracht zijn jeugd op het eiland door, totdat hij op zijn negende naar Brienne in Noord-Frankrijk werd gestuurd om een Franse militaire opleiding te krijgen. In 1784 werd hij op vijftienjarige leeftijd naar de *Ecole Militaire* in Parijs gezonden, waar hij een jaar later afzwaaide als tweede luitenant in de Koninklijke Artillerie.

Aanvang van een militaire carrière

De eerste post waarop Napoleon werd benoemd was het Regiment La Fère in Valence, dat destijds als een van de beste, zo niet *het* beste artillerieregiment werd beschouwd. In de jaren daarna bewoog Napoleon zich tussen Corsica en Frankrijk, verscheurd tussen loyaliteit aan zijn eiland en een carrière in het Franse leger. Met de komst van de Franse Revolutie in 1789 raakte Napoleon nauw betrokken bij de Corsicaanse politiek. Zijn broers en hij probeerden in de gunst te komen bij de leidende Corsicaanse staatsman van die tijd, Pasquale Paoli, Napoleons jeugdheld. De Bonapartes verbonden zich ook aan de radicale jakobijnse factie in Frankrijk. Het was voor een deel hieraan te wijten en daarnaast voor een deel aan de op clans gebaseerde aard van de Corsicaanse politiek, dat de Bonapartes uiteindelijk in conflict raakten met de Paolistische partij op het eiland. De verhoudingen werden zo slecht dat de familie in 1793 moest vluchten om het vege lijf te redden.

In juni 1793 kwamen de Bonapartes als politieke vluchtelingen in Zuid-Frankrijk. Voortaan zou het lot van Napoleon verbonden zijn met dat van Frankrijk en de Revolutie. Zijn eerste grote kans deed zich enkele maanden later voor toen hij deelnam aan de belegering van Toulon, een havenstad die was ingenomen door de Britten en andere bondgenoten. Daar werd Napoleon voor het eerst opgemerkt door enkele machtige mannen, onder wie Augustin Robespierre, de broer van Maximilien Robespierre, hoofd van het Comité du Salut Public (Comité voor Nationale Veiligheid), en Paul Barras, een afgevaardigde bij de Conventie (Nationale Vergadering), die een van de belangrijkste staatslieden in Frankrijk zou worden onder het Directoraat. Het was aan zijn optreden in Toulon te danken dat Napoleon tot brigadegeneraal werd bevorderd.

In de onzekere wereld van de Franse revolutionaire politiek konden politieke leiders en onbekwame generaals zich echter in een oogwenk geconfronteerd zien

Generaal Napoleon Bonaparte als romantische held, die op 17 november 1796 de Franse driekleur op de brug van Arcola plant, zoals afgebeeld door Antoine-Jean Gros. Als zevenentwintigjarige aanvoerder van het Leger van Italië in 1796 begon Bonaparte zijn militaire reputatie te vestigen.

met een mandje voor hun hoofd, in afwachting van de valbijl. Zo kwam Napoleon na de arrestatie en executie van Robespierre in juli 1794 voor korte tijd in de gevangenis terecht wegens zijn politieke connecties met de jakobijnen. Hij werd vrijgelaten maar ‘weggezuiverd’ uit de artillerie en kreeg het bevel om naar het westen van Frankrijk te gaan om de opstanden daar te helpen neerslaan. Napoleon stribbelde tegen en bleef in Parijs, in de hoop dat zich iets beters zou voor-

doen. Dat gebeurde inderdaad, in de vorm van een opstand van koningsgezinden in Parijs die bekendstaat als de Staatsgreep van 13 Vendémiaire (5 oktober 1795), naar de revolutionaire naam van de maand waarin die plaatsvond. Barras herinnerde zich Napoleon van Toulon en gebruikte hem om de Conventie te beschermen en de artillerie te organiseren. De opstand vormde het toneel van het beroemde 'hagelvuur'-verhaal, waarin Napoleon met kanonnen liet vuren op de menigte, maar er is geen bewijs dat hij ooit het bevel gaf of zelfs maar aanwezig was – zo het incident al ooit heeft plaatsgevonden.

De machtsovername

Desalniettemin werd Napoleon als beloning voor zijn rol bij het vrijdelen van de staatsgreep bevorderd tot divisiegeneraal en benoemd tot opperbevelhebber van het binnenlandse leger, waarschijnlijk de meest invloedrijke militaire functie in het land. Rond deze tijd, in oktober 1795, ontmoette Napoleon Rose de Beauharnais, die in de geschiedenis beter bekend is als Joséphine, en begon hij haar het hof te maken. Zij trouwden op 9 maart 1796. Hij was 27, zij was 33. Twee dagen later vertrok Napoleon om de leiding op zich te nemen van de strijdmacht in Italië. Hij had bij zijn politieke meesters al geruime tijd gezeurd om een commando en zij hadden eindelijk toegegeven.

Napoleons militaire ervaring was tot dan toe beperkt geweest. Hij had geholpen enkele rellen neer te slaan, deelgenomen aan een rampzalige veldtocht om

De Slag op de Nijl door Thomas Luny (1759-1837). Nelsons overwinning op de Franse vloot op 2 augustus 1798 (in een zeeslag die soms de Slag in de Baai van Aboukir wordt genoemd), vormde het begin van het einde van Napoleons Egyptische Veldtocht. De Fransen verloren twaalf lineschepen, die in brand werden geschoten of buitgemaakt.

Sardinië in te nemen, meegedaan aan de belegering van Toulon en in 1794 het revolutionaire leger vergezeld naar Noord-Italië, maar dat was dan ook alles. Het merendeel van zijn militaire ideeën was afkomstig uit boeken en niet te danken aan ervaringen op het slagveld, en een goed tacticus blijkt vervolgens niet altijd een goed generaal. In Italië ontdekte Napoleon iets wat hem misschien ook zelf verraste: hij was een briljant strateeg. In een reeks veldslagen die gedurende het jaar 1796 tot in 1797 werden geleverd – Montenotte, Millesimo, Mondovi, Cherasco, Lodi, Castiglione, Arcola en Rivoli – versloeg Napoleon eerst de krijgsmacht van Piemonte en daarna een aantal Oostenrijkse legers. Hier bracht Napoleon zijn ideeën in praktijk, waarbij hij strategische denkbeelden en krijgstechnieken die hij grotendeels van anderen had geërfd perfectioneerde. In deze tijd leerde hij ook hoe hij overwonnen volkeren moest besturen. Hij riep een aantal in naam onafhankelijke zusterrepublieken in het leven, die in feite onderhorig waren aan Frankrijk. Ten slotte leerde hij ook hoe hij de media van zijn dagen in zijn voordeel kon manipuleren. De militaire onderneming was ook een politieke campagne, die in oktober 1797 eindigde met het Verdrag van Campo Formio. Groot-Brittannië was sindsdien de enige grootmacht die in oorlog bleef met revolutionair Frankrijk.

Toen Napoleon in december 1797 naar Frankrijk terugkeerde, overwoog hij korte tijd een invasie van Engeland, maar hij liet het idee snel varen. In plaats hiervan haalden Napoleon en de toenmalige minister van Buitenlandse Zaken, Charles Maurice de Talleyrand, de Franse revolutionaire regering het Directoraat over om in te stemmen met het zenden van een expeditieleger naar Egypte. Dit werd gerechtvaardigd als een indirecte manier om de Britten aan te vallen (mogelijkerwijs via India) en als een wetenschappelijke expeditie die het de glans van een ‘beschavingsmissie’ verschafte. Napoleon wist de Britse vloot onder Nelson in de Middellandse Zee te ontwijken en landde begin juli 1798 in Egypte. Na een pijnlijke tocht door de woestijn maakten de Fransen korte metten met het Mamelukse leger in de Slag bij de Piramiden en trokken Caïro binnen. Nelsons overwinning op de Franse vloot in de Slag op de Nijl (2 augustus) zorgde ervoor dat Napoleon maar weinig opties overbleven. Eén daarvan was het vooruitlopen op een Turkse tegenaanval op Egypte door begin 1799 Syrië binnen te trekken. De opmerkelijkste episode in de veldtocht vormde het bloedbad van Jaffa, waarbij niet alleen de inwoners van de stad maar ook duizenden gevangenen omkwamen. De Franse opmars werd gestuit bij St Jean d’Acre; een gebrek aan belegeringsartillerie en de aanwezigheid van de pest hielpen niet, net zomin als het optreden van Sir Sidney Smith die de verdediging hielp organiseren, om niet te zeggen verzwaren. Napoleon besloot naar Egypte terug te keren in een aftocht die in veel opzichten leek op de lange mars uit Moskou, twaalf jaar later. Hij was op tijd terug om een Turks leger te verslaan dat was geland in de Baai van Abou-

kir op 25 juli, bijna precies een jaar nadat hij Caïro was binnengetrokken. Kort daarna nam Napoleon het besluit zijn leger in Egypte achter (of in de steek) te laten en naar Frankrijk terug te keren.

Zijn aankomst in het zuiden van Frankrijk zorgde voor beroering, aangezien de landing samenviel met het bericht van de overwinning bij Aboukir. Hij werd al snel benaderd door een aantal samenzweerders, ontevreden politici die het corrupte bewind omver wilden werpen en een nieuwe grondwet wilden introduceren. Zij hadden behoefte aan een 'zwaard' dat militaire steun zou verlenen aan de staatsgreep die zij wilden plegen. Maar Napoleon kaapte het hele proces en drong zich op aan de samenzweerders. Op 9 november 1799 kwam Napoleon door wat bekend zou worden als de staatsgreep van 18 Brumaire aan de macht, formeel met nog twee andere consuls, maar het was van meet af aan duidelijk dat slechts één consul er werkelijk toe deed.

De verovering van Europa

Napoleon verstevigde zijn positie binnen en buiten Frankrijk snel, ten eerste door de invoering van een reeks hervormingen die de verworvenheden van de Revolutie consolideerden en die culmineerden in een concordaat met de Rooms-Katholieke Kerk en de invoering van de *Code Civil* (algemeen bekend als de Code Napoleon), en ten tweede door snel een einde te maken aan de Oorlog van de Tweede Coalitie. Napoleons tweede Italiaanse veldtocht werd bepaald door de nipte overwinning in de Slag bij Marengo (14 juni 1800), waardoor het Oostenrijkse leger zich wederom uit Italië terugtrok. Het Verdrag van Lunéville met Oostenrijk (1801) en de Vrede van Amiens met Groot-Brittannië (1802) verstevigden Napoleons reputatie als vredestichter. Voor het eerst sinds het uitbreken van de oorlog in 1792 kende Frankrijk vrede. Het stelde Napoleon in staat een plebisciet te organiseren waardoor hij in 1802 tot consul voor het leven werd benoemd, een belangrijke stap op weg naar de stichting van een nieuwe dynastie en een keizerrijk. In mei 1804 werd het Keizerrijk inderdaad uitgeroepen en in december van dat jaar plaatste Napoleon de keizerlijke kroon op zijn eigen hoofd in de Notre Dame in Parijs.

De Vrede van Amiens was echter van korte duur. Binnen achttien maanden was een derde coalitie tegen Napoleon gevormd, ten dele wegens Napoleons expansionistische gedrag, en voor een ander deel omdat noch Groot-Brittannië noch Rusland Franse hegemonie op het continent kon tolereren. Voordat de vijandelijkheden in 1803 opnieuw uitbraken en in 1805 de operaties te land daadwerkelijk werden hervat, sloegen Napoleon en het grootste deel van het keizerlijke Franse leger hun tenten op in de omgeving van Boulogne aan de Franse kust, gereed om Groot-Brittannië binnen te vallen. Pas nadat hij vernomen had dat Alexander I van Rusland en Frans I van Oostenrijk een coalitie tegen hem

smeedden, in samenspraak met Groot-Brittannië, besloot Napoleon tot actie over te gaan. Liever dan te wachten totdat de oostelijke mogendheden toesloegen, was Napoleon hun voor door van de kust van Frankrijk oostwaarts te trekken naar Zuid-Duitsland. Dit leidde tot de veldslagen bij Ulm (20 oktober 1805) en Austerlitz (2 december) en de nederlaag van de Oostenrijks-Russische legers. Het Verdrag van Pressburg (het huidige Bratislava) werd Oostenrijk opgelegd, terwijl het aangeslagen Rusland zich terugtrok achter de eigen grenzen. Hierdoor bleef Napoleon achter als heer en meester van Centraal-Europa, dat hij begon te reorganiseren door een eind te maken aan het Heilige Roomse Rijk en door met een sterk gereduceerd aantal staten de Rijnbond te vormen.

Pruisen, dat sinds 1795 neutraal was, aarzelde om zich in 1805 aan te sluiten bij de coalitie tegen Frankrijk en trok zich op het laatste moment terug. Met de nederlaag van zijn bondgenoten zag het zich ook gedwongen zich te onderwerpen aan een vernederend verdrag dat Pruisen verplichtte Hannover (waarvan

‘Krijgskunde is een eenvoudige kunst. Er is niets vaags aan, alles heeft te maken met gezond verstand; ideologie komt er niet aan te pas.’ NAPOLEON

George III van het Verenigd Koninkrijk de keurvorst was) te bezetten en een blokkade tegen de Britse scheepvaart in te stellen. Het jaar daarna stelde Pruisen, terwijl geruchten de ronde deden over een overeenkomst tussen Frankrijk en Groot-Brittannië met betrekking tot Hannover, de Fransen echter een ultimatum om zich terug te trekken achter de Rijn. In plaats van de aankomst van de Russische troepen af te wachten, handelden de Pruisen overhaast en gingen ze de confrontatie met de Fransen aan bij Jena en Auerstädt (14 oktober 1806). Het Pruisische leger was niet wat het geweest was onder Frederik de Grote; het stortte ineen, en binnen enkele weken hadden Franse troepen het grootste deel van het koninkrijk bezet. Napoleon trok de Pruisische hoofdstad binnen en van daaruit vaardigde hij de Berlijnse Besluiten uit (21 november), waarmee hij alle handel tussen Groot-Brittannië en het vasteland verbod.

De koning van Pruisen, Frederik Willem III, was aangeslagen maar niet volledig uitgeschakeld. Zijn ‘vriend’ en bondgenoot Alexander I van Rusland verleende ondersteuning, en Pruisische maar voornamelijk Russische troepen leverden nog twee veldslagen, bij Eylau (7-8 februari 1807) en Friedland (14 juni 1807). Na deze twee nederlagen vroeg Rusland (evenals Pruisen) om vrede. Het daaruit voortvloeiende Verdrag van Tilsit (7 juli 1807), dat door tsaar Alexander en keizer Napoleon op een vlot midden in de Niemen werd ondertekend (terwijl de be-

DE SLAG BIJ AUSTERLITZ

Austerlitz wordt beschouwd als de ultieme napoleontische veldslag, maar mythevorming en propaganda spelen een even grote rol als de eigenlijke slag bij het vestigen van Napoleons reputatie als een van de grootste legeraanvoerders aller tijden. Een groot deel van de veldtocht die aan de slag voorafging werd geïmproviseerd en daarin was Napoleon briljant.

De veldslag, die soms de Slag der Drie Keizers wordt genoemd door de aanwezigheid van tsaar Alexander I, Frans I van Oostenrijk en Napoleon zelf, vond plaats op de hoogvlakte van Pratzen, ongeveer vierentwintig kilometer ten oosten van Brünn (het huidige Brno in de Tsjechische Republiek), op 2 december 1805, de eerste verjaardag van Napoleons kroning. Ten zuiden van de hoogvlakte bevonden zich twee ondiepe meren. Vóór de slag verliet Napoleon de hoogvlakte, waarmee hij de indruk gaf dat hij een vergissing had begaan. Hij verzuimde niet alleen de hoog-

vlakte in te nemen, maar was ook duidelijk in de minderheid – ongeveer zesenzestigduizend Franse troepen en honderdnegendertig kanonnen in vergelijking met negenentachtigduizend geallieerde troepen en tweehonderdachtenzeventig kanonnen – maar een legerkorps van zo'n zesduizend man onder Davout was onderweg.

Het plan was dat de Franse rechtervleugel net zou doen alsof ze zich terugtrok en daardoor het grootste deel van het geallieerde leger zou bezighouden. Dat zou de hoogvlakte afdalen om aan te vallen en daarmee zijn sterke positie verlaten. Het grootste deel van de Franse cavalerie, Oudinots grenadiers, de Keizerlijke Garde en het legerkorps van Bernadotte werden verborgen op de Franse linkervleugel. Op het juiste moment zou Napoleon de linkervleugel bevel geven aan te vallen en de vlakte in te nemen.

De veldslag verliep volgens plan. Om ongeveer zeven uur 's morgens viel het

Napoleon bij Austerlitz, 2 december 1805, op een afbeelding door Gérard François Pascal Simon (1770-1837).

grootste deel van het geallieerde leger inderdaad de Franse rechterflank aan en werd afgeweerd, zij het met moeite, mede dankzij de aankomst van Davout. Tegen negen uur 's morgens beval Napoleon, die terecht meende dat alle geallieerde troepen de vlakte verlaten hadden, zijn centrale en linkervleugel om aan te vallen. Tegen halfvier 's middags hadden de Fransen de vlakte bezet en beschoten ze de vijand beneden die nu ingeklemd zat tussen twee Franse strijdmachten. Een poging de geallieerde troepen uit de situatie te verlossen liep uit op een drama. Sommige troepen probeerden weg te komen over een bevroren meer, maar het ijs brak onder Franse beschietingen. Niet minder dan tweeduizend militairen kwamen op die manier om.

Napoleons strategie bij Austerlitz was een bewust risico, dat net zo goed verkeerd kon hebben uitgepakt. Als de slag een dag eerder was uitgevochten, zouden Davout en Bernadotte nog niet zijn gearriveerd,

en zou de *Grande Armée* tegenover een nog grotere overmacht hebben gestaan. Nauwkeurige bestudering van Austerlitz maakt duidelijk dat dit – al was het een indrukwekkende overwinning voor Napoleon – een veel lastiger veldslag was dan normaliter in de geschiedenisboeken te lezen valt. De geallieerde verliezen waren groot, zo'n vijftien- tot zestienduizend gesneuvelden en gewonden en nog eens elf- tot twaalfduizend soldaten die in krijgsgevangenschap geraakten, oftewel een derde van de geallieerde strijdkrachten. De Franse verliezen waren aanzienlijk geringer, met ongeveer achtenzeventig-honderd gesneuvelden of gewonden en nog eens vijfhonderd vermisten. De dag daarna deed Frans I een vredesvoorstel en binnen een maand werd het Verdrag van Pressburg ondertekend. De Russische troepen trokken zich terug op hun eigen grondgebied, waarmee Groot-Brittannië als enige grootmacht nog in oorlog bleef met de Fransen.

klagenswaardige Frederik Willem III aan de oever van de rivier bericht over het lot van zijn koninkrijk afwachtte), leidde tot een herschikking van de landkaart van Europa: Pruisen werd tot de helft teruggebracht; een deel van het Pruisische grondgebied werd ondergebracht in een nieuw koninkrijk Westfalen (geregeerd door Napoleons broer Jérôme), en een ander deel werd het hertogdom Warschau. Voorts stemde Rusland ermee in om evenals Frankrijk de oorlog te verklaren aan Groot-Brittannië en export naar dat land vanaf het vasteland van Europa te verhinderen (een blokkade die bekend is als het Continentaal Stelsel).

Val en ballingschap

Tilsit wordt beschouwd als het toppunt van Napoleons macht. Hij regeerde nu over een gebied dat zich uitstreckte van de rivier de Oder in het oosten tot de

Atlantische Oceaan in het westen, en van de Baltische Zee in het noorden tot Sicilië in het zuiden. Een reeks vergissingen, die begon met het Continentaal Stelsel – die volgens de overlevering leidde tot Napoleons interventie op het Iberisch Schiereiland vanaf 1807, de invasie van de Kerkelijke Staat in 1808 en zelfs de inval in Rusland in 1812 – voerde uiteindelijk tot zijn val. In Spanje bracht Napoleon de Spaanse tak van het huis Bourbon ten val en plaatste hij zijn broer Joseph op de troon, maar hij kreeg al snel te maken met een algehele opstand. De combinatie van guerrillastrijders en de landing van een Brits leger om de Spaanse reguliere troepen bij te staan, zouden tussen de tweehonderd- en vierhonderdduizend manschappen bezighouden en bijna een kwart miljoen slachtoffers eisen. Napoleon kwam nog even persoonlijk tussenbeide in Spanje, maar werd afgeleid toen in 1809 een recalcitrant Oostenrijk, gefinancierd met Brits geld (wat nu doorgaans het geval was), opnieuw de strijd aanbod met Frankrijk. In de daaropvolgende veldtocht leed Napoleon zijn eerste echte nederlaag tegen aartshertog Karel, in de Slag bij Aspern-Essling (mei 1809). Karel maakte echter de fout dat hij niet snel genoeg profiteerde van zijn voordelige positie en werd de maand daarop verslagen bij Wagram. In 1810 bezegelde Napoleon een verbond met Oostenrijk door te trouwen met de zestienjarige aartshertogin Marie-Louise, nadat hij eerder dat jaar was gescheiden van de kinderloze Joséphine.

De betrekkingen tussen Frankrijk en Oostenrijk waren hersteld, maar de betrekkingen met Rusland veranderden van goed, na Tilsit, via slecht (in Erfurt waar de twee keizers elkaar in 1808 ontmoetten), naar erg slecht. Dit was voor een belangrijk deel aan Napoleon te wijten. Tegen het jaar 1810 bereidden de twee partijen zich voor op oorlog. Het duurde echter nog twee jaar voordat Napoleon in juni 1812 de Oder overstak met een van de grootste landlegers die Europa ooit had gezien. De veldtocht die volgde was van begin tot eind een ware ramp. In strijd met wat algemeen wordt geloofd, verloor Napoleon de meeste manschappen aan desertie, ziekte, strijd (Smolensk, Borodino) en de Russische hitte, lang voor de *Grande Armée* Moskou bereikte. Er valt over te twisten of de Russen Napoleon met opzet steeds dieper in hun kernland lokten, en daarmee de bevoorradingslijnen uitrekten, maar of het wijs van de Fransen was via dezelfde route waarlangs ze gekomen waren van Moskou terug te trekken is hoogst twijfelachtig. De aantallen variëren nogal, maar waarschijnlijk verloor Napoleon zo'n vierhonderdduizend manschappen, waarvan minder dan een kwart op het slagveld viel. Niet meer dan twintigduizend soldaten overleefden deze beproeving.

De nederlaag liet zien hoe kwetsbaar Napoleons rijk was. Hij was nu gedwongen heel 1813 een achterhoedegevecht te leveren om Centraal-Europa in zijn greep te houden, een taak die bemoeilijkt werd door een nijpend gebrek aan cavalerie na het Russische fiasco. Hoewel Napoleon erin slaagde de samengestelde Russisch-Pruisische legers af te weren door een aantal overwinningen – bij Lüt-

zen (2 mei 1813) en Bautzen (20-21 mei) – waren dat pyrrusoverwinningen die de Fransen twee keer zoveel manschappen kostten als hun tegenstander. De entree van Oostenrijk in de oorlog in juli 1813 deed het evenwicht overslaan ten gunste van de geallieerden. Om de historicus Peter Paret te parafraseren, was Napoleon daarmee plotseling gereduceerd tot een competente generaal als alle andere. De beslissende veldslag deed zich voor in Leipzig (soms de Volkerenslag genoemd). In de grootste veldslag ooit, die vier dagen voortraasde, streeden honderdzevenenzeventig- tot honderdvijfennegentigduizend Franse troepen tegen driehonderdttwintig- tot driehonderdvijfenzestigduizend geallieerde troepen. Uiteindelijk kon Napoleon geen stand houden tegen een zodanig grote overmacht en was hij gedwongen Centraal-Europa op te geven. Leipzig was daarmee een keerpunt op bijna dezelfde manier als waarop Blenheim dat was voor Lodewijk XIV, of Stalingrad voor Hitler.

De eerste maanden van 1814 was Napoleon wanhopig bezig een nederlaag af te wenden tegen een geallieerde strijdmacht waarin voor het eerst in de geschiedenis van de oorlogen tegen Frankrijk alle grote mogendheden waren samengebracht. Ondanks enkele briljante tactische successen, kon Napoleon niet verhinderen dat de geallieerden Parijs binnentrokken. Wat volgde is een voetnoot in

Napoleon en zijn staf (de maarschalken Ney en Berthier en generaals Drouot, Bourgaud en Flahault) op de terugtocht wanneer de geallieerde legers Frankrijk begin 1814 binnentrekken, op een schilderij van Ernest Meissonier (1864). Napoleons eerste troonsafstand – en verbanning naar Elba – volgde in april.

de geschiedenis: een eerste abdicatie in april 1814 die leidde tot zijn verbanning naar Elba; zijn terugkeer nog geen jaar later; de Honderd Dagen die eindigden in Waterloo op 18 juni 1815 (een veldslag die Wellington omschreef als 'een dubbeltje op zijn kant'); de tweede troonsafstand later die maand. Napoleon bracht de laatste jaren van zijn leven in ballingschap door op St. Helena, een afgelegen eiland in de Atlantische Oceaan, waar hij op 5 mei 1821 overleed aan maagkanker.

*Vooraanstaande historici als Martin van Creveld,
John Julius Norwich, Richard Overy en vele anderen
schrijven in 33 hoofdstukken over de geniaalste veldheren
uit de negentiende en twintigste eeuw.*

- Uitmuntende geschiedschrijving, goede analyses,
overtuigende conclusies en geslaagde anekdotes
- Laatste, zelfstandig te lezen deel van de driedelige
serie *Legendarische veldheren*

Napoleon Bonaparte
Philip Dwyer

Hertog van Wellington
Andrew Roberts

Louis Nicolas Davout
Andrew Uffindell

Michail Koetoezov
Alan Palmer

Carl von Clausewitz
Andrew Roberts

Simón Bolívar
Malcolm Deas

Shaka Zoeloe
Saul David

Garibaldi
Lucy Riall

Robert E. Lee
John A. Barnes

'Stonewall' Jackson
Richard J. Sommers

Ulysses S. Grant
John A. Barnes

William T. Sherman
Richard J. Sommers

Helmuth von Moltke
John Lee

Erich Ludendorff
John Lee

Ferdinand Foch
Peter Hart

Philippe Pétain
Charles Williams

Edmund Allenby
Jeremy Black

John Pershing
Carlo D'Este

Kemal Atatürk
Ian Beckett

Carl Gustaf Mannerheim
Allan Mallinson

Gerd von Rundstedt
Michael Burleigh

Erich von Manstein
Michael Burleigh

Heinz Guderian
Michael Burleigh

Erwin Rommel
Michael Burleigh

Bernard Montgomery
Alistair Horne

Georgi Zhukov
Simon Sebag Montefiore

Ivan Konev
Richard Overy

Dwight D. Eisenhower
Carlo D'Este

George S. Patton
Trevor Royle

Tomoyuki Yamashita
Alan Warren

Douglas MacArthur
Carlo D'Este

Moshe Dayan
Martin van Creveld

Vo Nguyen Giap
Geoffrey Perret

Omniboek

www.uitgeverijomniboek.nl

ISBN 978 90 5977 602 9 • NUR 681

